

پیشنادهایی برای بازپرداخت تسهیلات استقراض کنندگان ارزی

امیررضا سوری، کارشناس اقتصادی

تفاهم

مجموعه شرایط محیطی ناشی از اعمال محدودیت‌های بین‌المللی حاکم بر اقتصاد کشور نظیر کاهش میزان صادرات نفتی و صادرات غیرنفتی (پتروشیمی و ...)، کاهش جریان ورودی درآمدهای ارزی به کشور، ایجاد محدودیت‌های نقل و انتقال جریان مالی موجب بی‌ثباتی و نوسان شدید در بازار ارز و بروز چالش محدودیت منابع ارزی شده است بطوریکه نرخ ارز از حدود ۱۰۰۰۰ ریال در اوایل سال ۱۳۸۹ به بیش از ۳۷۰۰۰ ریال در بهمن‌ماه ۱۳۹۱ افزایش یافت به عبارتی طی کمتر از سه سال ارزش پول ملی به میزان بیش از ۳۰۰ درصد کاهش یافت. نوسانات بازار ارز در کنار کاهش اعتماد عمومی نسبت به توانایی دولت در مدیریت بازار ارز منجر به تشدید سفته بازی در بازار ارز، تقویت نگاه سرمایه‌ای به ارز، خروج سرمایه‌ها از بازارهای مالی، غیراقتصادی شدن سپرده‌گذاری در بانک‌ها، خروج سپرده‌های ارزی از بانک‌ها و افزایش ریسک معوقات تسهیلات ارزی خواهد شد.

در اکثر کشورهای پیشرفته و برخی از کشورهای در حال توسعه با وجود بازارهای مالی پیشرفته، ابزار پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز که از جمله ریسک‌های اصلی بازار به شمار می‌رود (Market risk)، بر اساس ابزار مشتقه و پوشش‌های هجینگ (Hedging) انجام می‌شود. از طرفی با توجه به روند افزایشی نرخ ارز و عدم تنوع ابزارهای پوشش ریسک ارز، شرکت‌های بیمه در ایران تمایلی به ارائه این خدمات ندارند، زیرا در صورت افزایش پیوسته نرخ ارز، از این نوع بیمه‌گری زیان می‌بینند. این در حالی است که به دلیل بازارهای مالی توسعه نیافته چنین امکانی در کشور وجود ندارد و برای رسیدن به این منظور نیاز به اصلاحات اساسی در بازارهای مالی است که در قالب یک برنامه میان و بلندمدت ممکن می‌باشد. بر این اساس نکات زیر قابل طرح است:

۱- عمده بنگاه‌های اقتصادی و استقراض‌کنندگان ارزی، ارز مورد نیاز خود را جهت واردات مواد اولیه و نهاده‌های تولید از مرکز مبادلات ارزی تهیه می‌نمایند و ملزم به قیمت‌گذاری و عرضه کالاهای خود براساس نرخ مرکز مبادله می‌باشند براین اساس مناسب است دولت ارز مورد

نیاز جهت بازپرداخت تسهیلات دریافتی را نیز براساس نرخ مرکز مبادلات در اختیار آنها قرار دهد.

۲- به منظور کاهش ریسک پذیری ناشی از نوسانات نرخ ارز بر روی سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های مختلف اقتصادی، استقراض‌کنندگان ارزی از حساب ذخیره ارزی یا صندوق توسعه ملی بتوانند بجای بازپرداخت ارزی تسهیلات، نسبت به بازپرداخت ریالی تسهیلات اقدام نمایند و نرخ سود آن متناسب با نرخ سود ریالی دوران تسهیلات محاسبه گردد.

۳- برخی از دریافت‌کنندگان تسهیلات ارزی بنگاه‌هایی می‌باشند که بنگاه آنها به بهره‌برداری نرسیده است یا کالای تولیدی آنها یکی از شرایط زیر را دارد:

- استقراض‌کنندگانی که بنگاه آنها به بهره‌برداری رسیده و اقدام به صادرات کرده است، این گروه از افزایش نرخ ارز منتفع شده و در بازپرداخت تسهیلات دریافتی مشکلی ندارند.

- استقراض‌کنندگانی که بنگاه آنها به بهره‌برداری نرسیده یا بخشی از کالا را توانسته تولید یا صادر نماید، در خصوص این گروه پیشنهاد می‌شود با استمهال تسهیلات دریافتی موافقت شود.

- استقراض‌کنندگانی که بنگاه آنها به بهره‌برداری رسیده ولی کالای تولیدی آنها در سبد قیمت‌گذاری است (نظیر برق، سیمان و ...)، در خصوص این گروه پیشنهاد می‌شود مابه-التفاوت قیمت تولید داخل و قیمت جهانی کالا محاسبه و به صورت یارانه توسط دولت به آنها پرداخت شود.

- استقراض‌کنندگانی که بنگاه آنها به بهره‌برداری رسیده ولی کالای تولید آنها در فهرست اقلام ممنوع صادراتی است (لاستیک خودرو، محصولات پلیمری و ...)، در خصوص این گروه پیشنهاد می‌شود با افزایش قیمت کالای تولید متناسب با قیمت جهانی آن کالا موافقت شود.